

6 Rybalka, V.V. (1996) *Psykhologhiia rozvytku tvorchoi osobystosti: navchalnyi posibnyk* [Psychology of creative personality: a tutorial]. Kyiv: IZMN [in Ukrainian].

7 Tytarenko, T.M. (1999) *Zhyttievyi shliakh osobystosti* [The course of personality life]. *Osnovy praktychnoi psykhologhii – Foundation of Applied Psychology.* – Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

УДК 159.922.7

**ІНТЕРАКТИВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ
ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИХОВАТЕЛЯ
ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Лесик В.В.,

**завідувачка Новоград-Волинським дошкільним навчальним закладом
№1 «Джерельце» інтелектуального напрямку Житомирської області, E-mail:
dnz_1djerelce@ukr.net**

У статті представлено теоретичний та практичний аналіз педагогічних читань у форматі рефлексивного дайджесту. Розглянуто особливості інтерактивного аспекту педагогічних читань, його ролі у професійному навчанні педагогів дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: рефлексія, дайджест, педагогічні читання, рефлексивний дайджест.

**ЛЕСИК В.В. ИНТЕРАКТИВНЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ЧТЕНИЯ КАК
СРЕДСТВО ЛИЧНОСТНОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ
ВОСПИТАТЕЛЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ**

Анотация. В статье представлен теоретический и практический анализ педагогических чтений в формате рефлексивного дайджеста. Рассмотрены особенности интерактивного аспекта педагогических чтений, его роли в профессиональном обучении педагогов дошкольных учебных заведений.

Ключевые слова: рефлексия, дайджест, педагогические чтения, рефлексивный дайджест.

**VICTORIA LESIK INTERACTIVE TEACHING READING AS A MEANS
OF PERSONAL AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE TEACHER OF
PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION**

The article presents theoretical and practical analysis of pedagogical readings in a format reflective of the digest. Describes the features of the interactive aspect of

pedagogical readings, its role in professional training of teachers of preschool educational institutions.

Keywords: *reflection, digest on teaching reading, reflective digest.*

Актуальність досвіду. У сучасному світі стають усе більш очевидними тенденції зміни ціннісних пріоритетів, що забезпечують суспільний розвиток. Дошкільна освіта сьогодні – це процес і результат такої навчальної і виховної діяльності, яка стимулює і проєктує новий тип особистості як педагога, так і дитини. Кардинальна перебудова культурного та соціально-економічного життя країни обумовили виникнення нових цінностей в освіті, сформували у суспільстві стійкі запити на професійно компетентного педагога, здатного до проєктування розвивального соціально-педагогічного середовища та до самоосвіти і саморозвитку.

Вклад основного матеріалу статті. Удосконалення професійної майстерності педагогів – одне з важливих завдань методичної служби освітніх закладів, зокрема дошкільних навчальних закладів. Для того, щоб самоосвіта педагогів не носила формальний характер, методисту (керівнику) важливо обирати такі заходи, які сприяли б підвищенню професійного рівня учасників, викликали потребу працювати з книгою, брати участь у бесідах, дискусіях.

З метою розробки оптимального підходу до вирішення актуальних педагогічних проблем, обговорення стратегій організації сучасного освітнього процесу, вивчення й поширення спадщини класиків світової педагогіки використовуються масові, групові та індивідуальні форми методичної роботи. Зауважимо, що в організації методичної роботи не може бути розподілу форм на нові і старі, сучасні і несучасні, оскільки їх ефект залежить від потреб і можливостей особистості або колективу.

Однією з ефективних форм, що сприяють розвитку майстерності, професійних загалом та читацьких компетентностей, зокрема, є педагогічні читання. У психолого-педагогічних джерелах зустрічаємо таке тлумачення означеного поняття: форма науково-методичної роботи колективного вивчення, обговорення і вирішення актуальних науково-методичних проблем педагогічного колективу [2].

На думку І. Жерносека, педагогічні читання є масовою формою самодіяльності педагогів, важливим засобом залучення їх до вивчення, узагальнення й поширення передового педагогічного досвіду, розробки на цій основі актуальних питань педагогіки [1].

Як підсумкову форму науково-методичної роботи визначає педагогічні читання М. М Фіцула і виокремлює такі особливості: педчитання проводяться за підсумками роботи певного часового відрізка або у зв'язку із завершенням певного етапу роботи; у доповідях, рефератах, повідомленнях педагоги інформують колег про результати своїх пошуків з тієї чи іншої проблеми; слухачі ознайомлюються з новою інформацією, зіставляють її з власними здобутками, обмінюються досвідом, розширюють свій педагогічний кругозір [6].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні джерела дозволяють виокремити завдання, які розв'язують педагогічні читання: удосконалення науково-методичного рівня підготовки педагогів, стимулювання творчої ініціативи; пошук та підтримка творчих педагогів, сприяння запровадженню їхніх розробок до освітнього процесу, розповсюдження перспективного педагогічного досвіду; створення науково-методичного простору для об'єднання педагогів різних ланок освіти з метою подальшої співпраці, акумуляції ідей і поєднання можливостей; підвищення ефективності педагогічної праці завдяки обміну професійним досвідом з колегами, підвищення мотивації педагогічної діяльності; розвиток форм партнерства й співпраці педагогів, науковців та управлінців у питаннях розвитку та впровадження ідей класичної світової педагогіки під час проведення педагогічних читань; розвиток соціального партнерства завдяки розробці та апробації механізмів суспільної участі в управлінні освітою, надбання позитивного досвіду спільної розробки та організації освітніх заходів силами різних соціальних груп (керівники освіти, педагоги, науковці, журналісти, державні адміністрації, некомерційні організації, батьківська спільнота та інші); актуалізація освітніх проблем серед суспільства, підвищення інформованості соціуму про сучасний стан системи освіти, залучення провідних учених України до проблем освіти.

Педагогічні читання сьогодні є одним із небагатьох заходів, де педагог має трибуну, з якої дістає можливість заявити про себе або взяти участь в професійному діалозі, розповісти про свої педагогічні пошуки, знахідки, досягнення, обговорити цікаві й важливі професійні проблеми.

Однією з ефективних форм сучасних педагогічних читань є рефлексивний дайджест (англ. digest – стислий виклад, резюме, преса) – інформаційний продукт (видання, стаття, підбірка), який містить короткі анотації та основні положення статей, або в якому стисло передається зміст найцікавіших публікацій за певний період. Формат зручний для ознайомлення з основними новинами певної тематики, змістом дослідження.

Метою проведення педагогічних читань у такому форматі є активізація уваги до матеріалів фахових часописів; формування умінь «читати», опрацювати і

«зашифрувати» (у фреймах, алгоритмах, таблицях, тезах, запитаннях) текст; розвиток риторико-комунікативних компетенцій педагогів.

Педагогічні читання: рефлексивний дайджест у нашому дошкільному закладі було проведено за участю провідного наукового співробітника лабораторії психології дошкільника Інституту психології ім. Г. Костюка НАПН України, кандидата психологічних наук Світлани Олексіївни Ладивір.

Загалом педагогічними колективами декількох ДНЗ було підготовлено презентацію таких статей науковця: «Поле ціннісних орієнтацій старших дошкільників», (журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу», №8/2015) [4]. «Розвивальний потенціал гри: використовуємо сповна», «Стимулювання дітей до самостійної творчої гри» (журнал «Практичний психолог. Дитячий садок», №2/2015) [5].

Нами було опрацьовано і представлено матеріал статті з теми «Взаємодія сімейного й суспільного виховання в розвитку ціннісних орієнтирів дошкільників» (журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу», №9/2014) [3].

Актуальність проблеми полягає у тому, що дуже часто дорослі, мріючи про те, якою стане дитина в майбутньому, не бачать її теперішньої. Ми переконані, що мудро виховуємо, правильно готуємо дитину до завтрашнього життя. Утім, забуваємо, що дитина живе тут, зараз, кожен мить. І саме ми, педагоги дошкільного закладу, спільно з батьками маємо наповнити ці миті цікавим змістом, не поспішати нав'язувати дитині «дорослі» розумні штампи, натомість створювати ситуації для їх відкриття самою дитиною. Маємо щодня дивувати дитину, викликати в неї захоплення, формувати ціннісне ставлення до навколишнього світу та людей у ньому.

С. О. Ладивір у своїй статті наводить результати комплексного вивчення особливостей виховання дитини в сім'ї: 36% батьків покладають відповідальність за виховання дітей на дитячий садок, 42% вважають необхідними спільні зусилля дошкільного закладу і сім'ї у вихованні дітей і лише 22% батьків вважають відповідальною за виховання сім'ю. Під час обміну думками, було виявлено, що не всі учасники заходу погоджуються з таким відсотковим розподілом.

Педагогам була запропонована інтерактивна вправа «Діаграма від педагогів» (на підготовлених секторах кола педагоги написали методи і прийоми в роботі з батьками, за допомогою яких, на їх думку, відсоткове співвідношення може значно змінитися).

Варто зазначити, що методи і прийоми, які були озвучені учасниками педагогічних читань і самим автором, практично співпали. С.О.Ладивір у статті визначає важливі завдання педагогів:

- ознайомлювати батьків із «полем цінностей» дитини дошкільного віку;
- сприяти усвідомленню спільності завдань сім'ї та дошкільного закладу щодо формування ціннісних орієнтирів дошкільників;
- забезпечувати постійний обмін досвідом між батьками і педагогами щодо реалізації завдань виховання;
- розвивати у батьків здатність розуміти, що й у дитини слід вчитися певних «дитячих мудростей».

У розділі про формування добра, любові та краси Світлана Олексіївна наголошує: «Якщо дитина народжується в любові й усі її потреби задовольняються з любов'ю, то й дитину переполює це почуття. Дитина, яка зростає в аурі батьківської любові, відповідає оточенню тим самим почуттям: вона любить свій світ, любить життя в ньому, щиро радіє. Як же зробити, щоб любов дитини до життя, до близьких людей, до самої себе не лише не «стерлася» подіями бурхливого життя, а постійно зміцнювалась, поглиблювалась, перетворюючись на вічне джерело духовної складової особистості. Як розвинути в дитині імунітет до будь-яких проявів зла й агресії?». Якою стане людина, значно залежить від того, як пройшло її дитинство, хто був поруч, який стиль взаємин був в родині, чим наповнювалось серце і розум дитини в дитячі роки.

Авторка статті «Взаємодія сімейного й суспільного виховання в розвитку ціннісних орієнтирів дошкільників» виділяє чотири стилі внутрішньосімейних взаємин, які на її думку, є чинниками прищеплення базових цінностей. З метою визначення цих стилів ми використали інтерактивну вправу «Впізнай за описом», до якої додавалася інструкція: педагогам пропонувалося об'єднатися в чотири підгрупи:

I і II підгрупи – мали інсценізувати запропонований стиль взаємовідносин у родині, а присутні в залі відгадати його;

II і III підгрупи – повинні були розшифрувати запропонований стиль взаємовідносин у родині за зображенням на картинці, пояснити свою думку і правильно підібрати тексти з характерними життєвими ситуаціями.

Дидактичні картки містили характеристику стилів внутрішньосімейних взаємин, які визначає С.О.Ладивір, а саме:

1. Позитивний стиль. Слід навчити дитинку бачити причини і невдачі у своїх власних діях. Батьки навчають дитину бачити причини невдач у своїх власних діях, навчають взаємодії з однолітками – з любов'ю, теплом і повагою.

2. Негативний стиль. Повноцінна батьківська любов супроводжується цілковитою опікою дитини. Діти знаходяться під цілковитою круговою опікою

дорослих, за першою нагодою пасують перед труднощами, губляться, забезпечені комфортним існуванням, однак батьки не мають такого ж ставлення до себе.

3. Нестабільний стиль. Виховання «дитини-кумира», домашнього «верховодця», «лідера». Батьки несерйозно ставляться до значимості дошкільного дитинства у формуванні базових цінностей в дитини: дорослі дозволяють маніпулювати собою, постійно втішають своє чадо, виконують забаганки дитини, присвячують їй увесь час і все життя

4. Виховання за принципом «як бог послав». Ціннісні орієнтири батьків у вихованні дітей зосереджені на догляді, фокусуються на фізичному здоров'ї. Батьки зосереджені на догляді, фокусуються на фізичному здоров'ї, тоді як емоційне благополуччя дітей батьки оминають увагою. Взаємини в родині залежать від настрою батьків, на їх думку – все серйозне в житті дитини відбувається за межами дошкільного дитинства [3].

За допомогою інтерактивної вправи «Любити дитину – це...» учасники зустрічі мали змогу поділитися власними відчуттями та думками з цього приводу. Було запропоновано кожному присутньому в залі на задалегідь вирізаних паперових сердечках написати, що, на їхню думку, означає любити дитину. Усі надписи були зачитані самими учасниками і власноруч розміщені у формі серця на дошці. Відповіді були різні, але переважна більшість схилилася до однієї думки, що любити дитину – це означає розуміти і приймати, поважати гідність дитини, бути чесним та відвертим.

Варто відзначити, що міркування педагогів виявилися суголосними позиції С. О. Ладивір, яка вважає, що любити – означає розуміти і приймати бажання любимої людини, навіть якщо це зовсім маленький син чи донька, «приймати дитину такою, якою вона є, зі всіма індивідуальними особливостями, виявляти до неї безумовну любов» [3, с. 11].

Значення для дітей батьківського прикладу було підкреслено і обґрунтовано С.О.Ладивір у розділі «Чесність – фундамент для формування базових якостей особистості». Особливістю сучасних дітей, підкреслює науковець, є більш раннє й глибше усвідомлення самих себе й зародження власної гідності, тому батьки повинні:

- володіти собою, виховуючи дитину;
- говорити дитині правду – так само, як і собі;
- прищеплювати дітям здатність співчувати.

Життя переконливо доводить правдивість наукового твердження С.О.Ладивір, що вищі людські почуття в їх прекрасних проявах є результатом тривалого, цілеспрямованого гуманно-педагогічного впливу соціального

середовища, передусім – прикладу батьків. Тож необхідно щоденно в процесі взаємодії з дитиною в простих побутових ситуаціях вчити любити те, що її оточує, що потребує людської уваги, турботи, – все, що живе, росте, чим ми користуємося, що страждає, є слабким і потребує нашої допомоги. Це копітка робота розуму, душі і серця дитини, в результаті якої і формується здатність піднятися над власним Я і віддати часточку себе на благо іншого. Спочатку рідного, а згодом і кожного, хто потребує такої уваги.

Висновки. Узагальнюючи досвід підготовки та проведення педагогічних читань у формі рефлексивного дайджесту визначаємо ефективні аспекти даної методичної форми, її вплив на удосконалення професійної компетенції педагогів та зближення позицій науки і практики: 1) формуються уміння педагогів працювати з науковою літературою (опанування відповідною термінологією, розуміння стилю, структури, законів побудови наукової статті тощо); 2) удосконалюються задатки риторичної компетентності (готовність і спроможність працювати з аудиторією; здатність подолати емоційний страх, мовні бар'єри); 3) розвивається здатність пропускати текст «через себе», при цьому працюючи на власну перспективу, проявляти творчі бачення і підхід; 4) відпрацьовується уміння правильно підбирати та використовувати інтерактивні ігри до статті; 5) удосконалюються уміння працювати з текстом («чутти» автора, розуміти авторську позицію, читати «між рядків», концентруватися на основному); 6) забезпечується зворотній зв'язок для присутнього автора статті: крім можливості надати додаткові пояснення і рекомендації стосовно обговорюваної теми, він має можливість оцінити вплив власних ідей і міркувань на педагогів, усвідомити рівень значущості та користі написаного для впровадження у практику роботи з дітьми.

Таким чином, інтерактивні педагогічні читання надають можливість для самоосвіти і саморозкриття педагогів, створюють умови для забезпечення конструктивного обговорення актуальних питань дошкілля, з'ясування та усвідомлення наукових позицій і шляхів практичного втілення порад і рекомендацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жерносек І.П. Організація науково-методичної роботи в школі / І.П.Жерносек. – Х. : Вид. група «Основа», 2006.
2. Каплуновська О.М. Педагогічні читання як масова форма творчої самодіяльності педагогів / О.М.Каплуновська // Масові форми методичної роботи з педагогами в сучасному дошкільному навчальному закладі / За заг. ред. К.Л.Крутії. - Запоріжжя: ТОВ "ЛПС" ЛТД, 2004.

3. Ладивір С.О. Взаємодія сімейного й суспільного виховання в розвитку ціннісних орієнтирів дошкільників / С.О.Ладивір // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 9. – С. 4–13.

4. Ладивір С.О. Поле ціннісних орієнтацій старших дошкільників / С.О.Ладивір // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2015. – № 8. – С. 11–15.

5. Ладивір С.О. Розвивальний потенціал гри: використовуємо сповна / С.О.Ладивір // Практичний психолог. Дитячий садок. – 2015. – № 2. – С. 4–8.

6. Фіцула М.М. Педагогіка: Посібник для студ. навч. закладів. / М.М.Фіцула. – К. : Академія, 2002.

REFERENCES

1. Zhernosek, I.P. (2006). *Orhanizatsiia naukovo-metodychnoi roboty v shkoli [Organization of scientific-methodical work at school]*. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osнова» [in Ukrainian].

2. Kaplunovska, O.M. (2004). *Pedahohichni chytannia yak masova forma tvorchoi samodiialnosti pedahohiv [Teaching reading as a mass form of the creative initiative of teachers]*. Zaporizhzhia: TOV «LIPS» LTD [in Ukrainian].

3. Ladyvir, S.O. (2014). *Vzaiemodiia simeinoho i suspilnoho vykhovannia v rozvytku tsinnisnykh oriientyriiv doshkilnykiv [Interaction of family and social education in the development of value orientations preschoolers]*. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu – Teacher-methodologist of pre-school institutions, 9, 4-13* [in Ukrainian].

4. Ladyvir, S.O. (2015). *Pole tsinnisnykh oriientatsii starshykh doshkilnykiv [Field value orientations of senior preschool children]*. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu – Teacher-methodologist of pre-school institutions, 8, 11-15* [in Ukrainian].

5. Ladyvir, S.O. (2015). *Rozvyvalnyi potentsial hry: vykorystovuiemo spovna [Educational potential of the game: use the full]*. *Praktychnyi psykholoh. Dytiachyi sadok – Practical psychologist. Kindergarten, 2, 4-8* [in Ukrainian].

6. Fitsula, M.M. (2002). *Pedahohika [Pedagogy]*. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].

УДК 159.922.7

РОЗВИТОК УЯВИ ДОШКІЛЬНИКІВ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

Метелюк В. І.

викладач кафедри педагогіки та психології
Київського університету імені Бориса Грінченка